Sistemi baza podataka

Dr Ivan Luković
Dr Slavica Kordić
Vladimir Dimitrieski
Nikola Todorović
<u>Milica Todorov</u>ić

PL/SQL – IMENOVANI BLOKOVI

Vrste PL/SQL blokova

Neimenovani (anonimni) blok

```
[DECLARE
... -- Deklarativni deo bloka
]
BEGIN
... -- Izvršni deo bloka
[EXCEPTION
... -- Deo bloka za obradu izuzetaka
]
END;
```

Imenovani blokovi u PL/SQL-u

- Potprogram
 - Imenovani PL/SQL blok
 - Osposobljen da primi ulazne vrednosti i preda izlazne rezultate u pozivajuće okruženje
 - Egzistira
 - u rečniku podataka DBMS-a, ili
 - unutar klijentskog programa

Imenovani blokovi u PL/SQL-u

Vrste

- procedura
 - predstavlja naredbu koja se poziva kao i bilo koja druga naredba – navođenjem naziva
 - nema povratnu vrednost
 - može da ima ulazne i izlazne parametre

funkcija

- predstavlja unarni operator koji se koristi u izrazima i namenjen je da vrati izračunatu vrednost u izraz iz kojeg je pozvan
- ima povratnu vrednost
- može da ima samo ulazne parametre

Imenovani blokovi u PL/SQL-u

Zaglavlje_programskog_bloka IS | AS

```
[ ... -- Deklarativni deo bloka (~DECLARE)
]
BEGIN

... -- Izvršni deo bloka
[EXCEPTION

... -- Deo bloka za obradu izuzetaka
]
END;
```

Vrste procedura i funkcija (imenovanih programskih blokova)

Serverska procedura ili funkcija

- procedura ili funkcija, kreirana na nivou DBMS i memorisana u rečniku podataka DBMS
- egzistira u rečniku podataka u dva oblika:
 - izvornom (source kod)
 - prekompajliranom (P-kod izvršni kod, interpretabilan od strane DBMS i PL/SQL Engine-a)
- Lokalna procedura ili funkcija
 - procedura ili funkcija, deklarisana unutar nekog PL/SQL bloka (programa)
- Klijentska procedura ili funkcija
 - procedura ili funkcija, deklarisana u okviru nekog alata iz Oracle
 Developer Suite
 - nalazi se i izvršava na srednjem sloju (aplikativnom serveru)

PL/SQL - PROCEDURE

```
CREATE [OR REPLACE] PROCEDURE [schema.]procedure_name
   [(parameter1 [IN | OUT | IN OUT] datatype1 [DEFAULT def_value],
    parameter2 [IN | OUT | IN OUT] datatype2 [DEFAULT def_value],
IS | AS
                        -- Deklarativni deo bloka
BEGIN
                        -- Izvršni deo bloka
[EXCEPTION
                        -- Deo bloka za obradu izuzetaka
END[procedure_name];
```

- IN -- specifikacija ulaznog parametra procedure
 - vrednost parametra se zadaje pri pozivu procedure i ne sme da se menja unutar procedure
 - dozvoljeno je zadavanje DEFAULT vrednosti parametra
 - prenos parametra po referenci

- OUT -- specifikacija izlaznog parametra procedure
 - procedura generiše i vraća vrednost parametra u pozivajuće okruženje
 - nije dozvoljeno zadavanje DEFAULT vrednosti parametra
 - prenos parametra po vrednosti
 - druga varijanta: OUT NOCOPY
 - specifikacija izlaznog parametra s prenosom po referenci

- IN OUT specifikacija ulazno-izlaznog parametra procedure
 - vrednost parametra se zadaje pri pozivu procedure, može da se menja unutar procedure i vraća se izmenjena vrednost u pozivajuće okruženje
 - nije dozvoljeno zadavanje DEFAULT vrednosti parametra
 - prenos parametra po vrednosti
 - druga varijanta: IN OUT NOCOPY
 - specifikacija ulazno-izlaznog parametra s prenosom po referenci

Naredbe za menjanje i brisanje serverskih procedura

ALTER PROCEDURE [schema.]procedure_name COMPILE;

DROP PROCEDURE [schema.]procedure name;

Primer kreiranja procedure s deklaracijom ulaznih parametara

```
CREATE OR REPLACE PROCEDURE P INS Radnik
   (P Mbr IN Radnik.Mbr%TYPE,
   P Prz IN Radnik.Prz%TYPE,
   P Ime IN Radnik.Ime%TYPE,
   P Plt IN Radnik.Plt%TYPE,
   P God IN Radnik.God%TYPE DEFAULT SYSDATE,
   P Pre IN Radnik.Pre%TYPE DEFAULT NULL
IS
BEGIN
   INSERT INTO radnik (Mbr., Prz., Ime., Plt., God., Pre.)
   VALUES (P Mbr, P Prz, P Ime, P Plt, P God, P Pre);
   COMMIT:
EXCEPTION
   WHEN DUP VAL ON INDEX THEN
        ROLLBACK:
        Raise application error (-20000, 'Dupla vrednost kljuca.');
   WHEN VALUE ERROR THEN
        ROLLBACK:
        Raise application error (-20001, 'Greska u vrednosti podatka.');
END P INS Radnik;
```

Primer kreiranja procedure s deklaracijom ulaznih i izlaznih parametara

```
CREATE OR REPLACE PROCEDURE P_SEL_Projekat
  (P Spr IN Projekat.Spr%TYPE,
  P Proj OUT Projekat%ROWTYPE)
IS
BEGIN
  SELECT *
  INTO P Proj
  FROM Projekat
  WHERE Spr = P Spr;
EXCEPTION
  WHEN NO DATA FOUND THEN
     P_Proj := NULL;
END P SEL Projekat;
```

Primer kreiranja procedure s deklaracijom ulaznog parametra tipa tabele

```
CREATE OR REPLACE TYPE T ProjS AS OBJECT (Spr NUMBER(3), Ruk NUMBER(3), Nap
   VARCHAR2(30), Nar VARCHAR2(30));
CREATE OR REPLACE TYPE T Proj ROWS AS TABLE OF T ProjS;
CREATE OR REPLACE PROCEDURE P INS Projekat ROWS
   (P Rows IN T Proj ROWS)
IS
   i NUMBER;
BEGIN
   i := P Rows.FIRST;
   WHILE I IS NOT NULL LOOP
         INSERT INTO Projekat (Spr., Ruk, Nap, Nar)
         VALUES (P Rows(i).Spr, P Rows(i).Ruk, P Rows(i).Nap, P Rows(i).Nar);
         i := P Rows.NEXT(i);
   END LOOP:
   COMMIT:
EXCEPTION
   WHEN DUP VAL ON INDEX THEN
         ROLLBACK:
         Raise application error (-20000, 'Dupla vrednost kljuca.');
   WHEN VALUE ERROR THEN
         ROLLBACK:
         Raise application error (-20001, 'Greska u vrednosti podatka.');
END P INS Projekat ROWS;
```

Pozivanje PL/SQL procedure iz drugog PL/SQL bloka

Pozivanje procedure

```
Naziv_procedure [([formalni_param1 =>] stvarni_param1, [ ([formalni_param2 =>] stvarni_param2,...)]
```

- Umesto IN formalnih parametara, kao stvarni parametri, mogu se pojaviti:
 - izrazi odgovarajućeg tipa, ili
 - promenljive odgovarajućeg tipa
- Umesto IN OUT i OUT formalnih parametara, kao stvarni parametri, mogu se pojaviti samo promenljive odgovarajućeg tipa.

Primeri mogućih načina pozivanja prethodno kreiranih procedura

```
P INS Radnik(200, 'Antic', 'Ante', 20000,
  TO DATE('01.10.1965', 'DD.MM.YYYY'), 2000);
P INS Radnik(210, 'Anic', 'Ana', 22000,
  TO DATE('01.10.1975', 'DD.MM.YYYY'));
P INS Radnik(220, 'Djurisic', 'Djuro', 24000);
P INS Radnik(P Ime => 'Danko', P Prz =>
  'Danic', P Mbr => 230, P Plt => 21000);
P INS Radnik(230, P Ime => 'Danko', P Prz =>
  'Danic', P Plt => 18000, P Pre => NULL);
```

Primeri mogućih načina pozivanja prethodno kreiranih procedura

```
DECLARE
  V Proj Projekat%ROWTYPE;
BEGIN
  P SEL Projekat(&P Spr, V Proj);
  DBMS OUTPUT.PUT LINE('Projekat: ' || V Proj.Spr || ' '
  || V_Proj.Nap);
END;
DECLARE
  V Proj Projekat%ROWTYPE;
BEGIN
  P SEL Projekat(P Proj => V Proj, P Spr => &P Spr);
  DBMS OUTPUT.PUT LINE('Projekat: ' || V Proj.Spr || ' '
  || V Proj.Nap);
END;
```

Primeri mogućih načina pozivanja prethodno kreiranih procedura

```
DECLARE
 ProjR T Proj ROWS := T Proj ROWS
     (T ProjS(80, 10, 'Kurs I', 'RAF'),
     T ProjS(90, 10, 'Kurs II', 'RAF'));
BEGIN
 P INS Projekat ROWS(ProjR);
 P INS Projekat ROWS(T Proj ROWS());
 P INS Projekat ROWS(T Proj ROWS
  (T ProjS(100, 10, 'Kurs III', 'RAF')));
END;
```

Deklarisanje i pozivi lokalnih procedura

- Deklarisanje se obavlja unutar deklarativnog dela PL/SQL bloka (programa)
- Pozivanje na uobičajen način

Deklarisanje i pozivi lokalnih procedura

```
PROCEDURE procedure_name
  [(parameter1 [IN | OUT | IN OUT] datatype1 [DEFAULT def value],
    parameter2 [IN | OUT | IN OUT] datatype2 [DEFAULT def_value],
IS | AS
                      -- Deklarativni deo bloka
BEGIN
                      -- Izvršni deo bloka
[EXCEPTION
                      -- Deo bloka za obradu izuzetaka
END;
```

Primer deklaracije i poziva lokalne procedure

```
CREATE OR REPLACE PROCEDURE A
IS
 PROCEDURE B (P_1 IN NUMBER)
 IS
 BEGIN
    NULL;
 END;
BEGIN
 B(10);
END;
```

PL/SQL - FUNKCIJE

Naredba za kreiranje serverskih funkcija

```
CREATE [OR REPLACE] FUNCTION [schema.]function name
  [(parameter1 [IN | OUT | IN OUT] datatype1 [DEFAULT def value],
    parameter2 [IN | OUT | IN OUT] datatype2 [DEFAULT def value],
RETURN ret datatype
IS | AS
                      -- Deklarativni deo bloka
BEGIN
                      -- Izvršni deo bloka
[EXCEPTION
                      -- Deo bloka za obradu izuzetaka
END [function name];
```

Naredba za kreiranje serverskih funkcija

- IN specifikacija ulaznog parametra funkcije
 - vrednost parametra se zadaje pri pozivu funkcije i ne sme da se menja unutar funkcije
 - dozvoljeno je zadavanje DEFAULT vrednosti parametra
 - prenos parametra po referenci
- OUT specifikacija izlaznog parametra funkcije
- IN OUT specifikacija ulazno-izlaznog parametra funkcije
- NAPOMENA: Ne savetuje se da se u okviru funkcije deklarišu IN OUT, ili OUT parametri!
 - Ukoliko je to neophodno, treba funkciju preformulisati u proceduru!

Naredbe za menjanje i brisanje serverskih funkcija

ALTER FUNCTION [schema.]function_name COMPILE;

DROP FUNCTION [schema.]function_name;

Funkcije

Obezbeđenje povratka vrednosti funkcije

RETURN expression;

- Izraz expression mora biti kompatibilan s tipom povratnog podatka funkcije ret_datatype
- NAPOMENA: Svaka funkcija, u svom proceduralnom delu, ili delu za obradu izuzetaka, mora posedovati bar jednu naredbu RETURN

Primer kreiranja funkcije s deklaracijom ulaznih parametara

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION F_INS_Radnik(
   P Mbr IN Radnik.Mbr%TYPE,
   P Prz IN Radnik.Prz%TYPE,
   P Ime IN Radnik.Ime%TYPE,
   P Plt IN Radnik.Plt%TYPE.
   P God IN Radnik.God%TYPE DEFAULT SYSDATE,
   P Pre IN Radnik.Pre%TYPE DEFAULT NULL
RETURN BOOLEAN
IS
BEGIN
  INSERT INTO radnik (Mbr, Prz, Ime, Plt, God, Pre)
  VALUES (P Mbr, P Prz, P Ime, P Plt, P God, P Pre);
  COMMIT:
  RETURN TRUE:
EXCEPTION
  WHEN OTHERS THEN
       ROLLBACK:
       RETURN FALSE:
END F_INS_Radnik;
```

Primer kreiranja funkcije s tipom povratnog podatka koji je tip sloga

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION F SEL Projekat
  (P Spr IN Projekat.Spr%TYPE) RETURN Projekat%ROWTYPE
IS
  V Proj Projekat%ROWTYPE;
BEGIN
  SELECT *
  INTO V Proj
  FROM Projekat
  WHERE Spr = P Spr;
  RETURN V Proj;
EXCEPTION
  WHEN NO DATA FOUND THEN
      RETURN NULL;
END F SEL Projekat;
```

Primer kreiranja funkcije za izračunavanje zadatog procenta od zadatog broja

```
CREATE OR REPLACE FUNCTION F PctInc
         (P Num IN NUMBER,
          P Pct IN NUMBER
         ) RETURN NUMBER
IS
BEGIN
    RETURN P Num * (1 + P Pct / 100);
END F PctInc;
```

Pozivanje PL/SQL funkcije

 Pozivanje funkcije, kao unarnog operatora u izrazu

```
Naziv_funkcije [ ([formalni_param1 =>]
stvarni_param1,
[ ([formalni_param2 =>] stvarni_param2,...
)
```

Pozivanje PL/SQL funkcije

- Umesto IN formalnih parametara, kao stvarni parametri, mogu se pojaviti:
 - izrazi odgovarajućeg tipa, ili
 - promenljive odgovarajućeg tipa
- Umesto IN OUT i OUT formalnih parametara, kao stvarni parametri, mogu se pojaviti samo promenljive odgovarajućeg tipa.

Moguća mesta (izrazi) u kojima se mogu pozivati serverske funkcije

- u bilo kojem PL/SQL ili SQL izrazu
 - u okviru naredbe dodele vrednosti
 - u okviru selekcione CASE funkcije
 - u okviru IF i LOOP naredbi
 - u okviru RETURN naredbe funkcije
 - kao stvarni parametar potprograma, na mestu formalnog parametra tipa IN

Moguća mesta (izrazi) u kojima se mogu pozivati serverske funkcije

- U SQL izrazima u okviru SQL naredbi
 - Naredba SELECT
 - u SELECT listi
 - u klauzulama WHERE, GROUP BY, HAVING, ORDER BY, CONNECT BY START WITH
 - Naredba INSERT
 - u klauzuli VALUES
 - Naredba UPDATE
 - u klauzuli SET
 - u klauzuli WHERE
 - Naredba DELETE
 - u klauzuli WHERE

Moguća mesta (izrazi) u kojima se mogu pozivati serverske funkcije

- NAPOMENA: Ograničenja u pisanju funkcija, kada se funkcije koriste u SQL izrazima naredbe SELECT, ili DML naredbi
 - Mora se koristiti pozicioni način pozivanja
 - Ne smeju se koristiti tipovi povratnih podataka, specifični samo za PL/SQL (BOOLEAN, %ROWTYPE, %TYPE, RECORD)
 - Ne smeju se deklarisati formalni parametri tipa IN OUT ili OUT
 - Ne smeju se koristiti naredbe SAVEPOINT, COMMIT i ROLLBACK
 - Ne smeju se koristiti DML naredbe, ako je funkcija u SELECT naredbi
 - Ne smeju se koristiti ni DML naredbe ni SELECT naredba nad istom tabelom, ili povezanim tabelama, ako je funkcija u DML naredbi
 - Funkcije koje zove takva funkcija, takođe moraju zadovoljiti iste uslove

Primeri mogućih načina pozivanja prethodno kreiranih funkcija

```
BEGIN
  IF F INS Radnik(200, 'Antic', 'Ante', 20000,
  TO DATE('01.10.1965', 'DD.MM.YYYY'), 2000) THEN
       DBMS OUTPUT.PUT LINE('Uspesan unos. Transakcija
  potvrdjena.');
  ELSE
       DBMS OUTPUT.PUT LINE('Neuspesan unos. Transakcija
  ponistena.');
  END IF;
END:
DECLARE
  V Uspeh BOOLEAN;
BEGIN
  V_Uspeh := F_INS_Radnik( P_Ime => 'Danko', P Prz => 'Danic',
  P Mbr=> 250, P PIt => 21000);
END:
```

Primeri mogućih načina pozivanja prethodno kreiranih funkcija

```
ACCEPT P Spr PROMPT 'Unesi sifru projekta'
DFCI ARF
  V Proj Projekat%ROWTYPE;
BFGIN
  V Proj := F SEL Projekat(&P Spr);
  DBMS OUTPUT_LINE('Projekat: ' || V_Proj.Spr || ' ' ||
  V Proj.Nap);
END;
ACCEPT P Spr PROMPT 'Unesi sifru projekta'
DECLARE
  V Proj Projekat%ROWTYPE;
BEGIN
  V Proj := F SEL Projekat(P Spr => &P Spr);
  DBMS OUTPUT.PUT LINE('Projekat: ' || V Proj.Spr || ' ' ||
  V Proj.Nap);
END;
```

Primeri mogućih načina pozivanja prethodno kreiranih funkcija

```
SELECT Mbr, Prz, Ime, F_PctInc(PIt, 10)
FROM Radnik
WHERE PIt <= 9000;
```

Deklarisanje i pozivi lokalnih funkcija

- Deklarisanje se obavlja unutar deklarativnog dela PL/SQL bloka (programa)
- Pozivanje na uobičajen način

Deklarisanje i pozivi lokalnih funkcija

```
FUNCTION [schema.]function name
  [(parameter1 [IN | OUT | IN OUT] datatype1 [DEFAULT def value],
    parameter2 [IN | OUT | IN OUT] datatype2 [DEFAULT def value],
RETURN ret datatype
IS | AS
                      -- Deklarativni deo bloka
BEGIN
                      -- Izvršni deo bloka
[EXCEPTION
                      -- Deo bloka za obradu izuzetaka
END;
```

Primer deklaracije i poziva lokalne funkcije

```
CREATE OR REPLACE PROCEDURE A
  V X VARCHAR2(1);
IS
  FUNCTION B (P 1 IN NUMBER) RETURN VARCHAR2
  IS
  BEGIN
     RETURN 'B';
  END;
BEGIN
 V X := B(10);
END;
```

Zadatak

- Napisati lokalnu proceduru koja će, u okviru jedne transakcije, putem kursora, preuzimati, redom, sve torke iz tabele Radnik i prebacivati ih, jednu po jednu, u PL/SQL tabelarnu kolekciju. Takva tabelarna kolekcija treba da predstavlja izlazni parametar procedure.
- Proveriti ispravnost rada procedure pozivima na konkretnim primerima

Rešenje

```
declare
TYPE T Rad zad1 IS TABLE OF radnik%rowtype INDEX BY BINARY INTEGER;
Tabela T Rad zad1;
i integer;
PROCEDURE P_Radnik_Zad1(Tabela OUT NOCOPY T_Rad_zad1)
IS
   i BINARY INTEGER:=0;
BEGIN
FOR rec IN (SELECT * FROM Radnik) LOOP
 Tabela(i):=rec;
 i:=i+1;
END LOOP;
END;
begin
P Radnik Zad1(Tabela);
i:= Tabela.FIRST;
WHILE i<=Tabela.LAST LOOP
 DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Naziv ime radnika: ' || Tabela(i).ime || ' ' || Tabela(i).prz);
 DBMS_OUTPUT_LINE(Datum rodjenja radnika: ' || Tabela(i).god);
 DBMS OUTPUT.PUT LINE(Plata radnika: ' || Tabela(i).plt);
 i:=Tabela.NEXT(i);
END LOOP;
end;
```

Zadatak za vežbu

- Napisati funkciju koja će, u okviru jedne transakcije, putem kursora, preuzimati, redom, sve torke iz tabele Radnik, uređene u opadajućem redosledu matičnog broja, i prebacivati ih u PL/SQL tabelarnu kolekciju. Uz svaku preuzetu torku iz tabele Radnik, treba u okviru elementa te kolekcije, inicijalizovati novu kolekciju koja će sadržati skup svih naziva projekata na kojima ti radnici rade. Takođe, treba za svakog radnika prikazati i nazive projekata kojima rukovodi. Nazive projekata na kojima radnik radi i kojima rukovodi, treba selektovati putem posebnih kursora.
- Tabelarna kolekcija selektovanih radnika treba da predstavlja izlazni podatak funkcije.
- Proveriti ispravnost rada funkcije pozivima na konkretnim primerima.

PL/SQL – DINAMIČKI SQL

Dinamički SQL

- Dinamički SQL omogućava izvršavanje (PL/)SQL naredbi koje su tek poznate u fazi izvršavanja (runtime, late binding)
 - na primer, nazivi tabela su poznati tek u fazi izvršavanja programa
- Oracle DBMS pruža dva načina za rad sa dinamičkim SQL naredbama u PL/SQL programima:
 - Pozivanje nativnog dinamičkog SQL-a, naredbe se direktno pišu u PL/SQL blokove.
 - Pozivanje procedura iz DBMS_SQL paketa.
 - Obavezno za naredbe sa nepoznatim brojem ulaznih ili izlaznih parametara

Dinamički SQL

Dinamički SQL

```
CREATE OR REPLACE PROCEDURE query invoice (month VARCHAR2, year
VARCHAR2)
IS
   TYPE cur typ IS REF CURSOR;
   c cur typ;
   query str VARCHAR2(200);
   inv num NUMBER := 1;
   inv cust VARCHAR2(20);
   inv amt NUMBER;
BEGIN
   query_str := 'SELECT num, cust, amt FROM inv_' || month ||'_'|| year || ' WHERE
   invnum = :id';
   OPEN c FOR query str USING inv num;
   LOOP FETCH c INTO inv num, inv cust, inv amt;
       EXIT WHEN c%NOTFOUND; -- process row here
   END LOOP;
   CLOSE c;
END:
```

Zadatak za vežbu

Napisati funkciju koja će, u okviru jedne transakcije, putem kursora, selektovati sve radnike, uređene (sortirane) po zadatom kriterijumu. Kriterijum uređivanja (lista u ORDER BY klauzuli) sastoji se uvek od 3 elementa, čije vrednosti treba preuzeti putem parametara funkcije. Obezbediti programsko (dinamičko) formiranje SELECT naredbe kursorskog područja. Selektovane torke treba preneti u tabelarnu promenljivu (kolekciju). Tabelarna kolekcija selektovanih radnika treba da predstavlja izlazni podatak funkcije.

Neki primeri mogućih SELECT naredbi kursora:

SELECT * FROM RADNIK ORDER BY 3, 2, 1

SELECT * FROM RADNIK ORDER BY Prz, Ime, Mbr

SELECT * FROM RADNIK ORDER BY Mbr, Prz, Ime

Proveriti ispravnost rada funkcije pozivima na konkretnim primerima.